

Beschryving van het nog weinig bekende en 't allerhoogste van de viervoetige dieren, die in de afgeleegene wildernissen van Africa gevonden worden en 't welk aan de Kaap de Goede Hoop bekend is onder den naam van Kameel-paard (Camelopardalis) en by oude en laater schrijvers onder dien van giraffe : zijnde het bereide vel, gelijk meede het geheele geraamte van dezelve, overgezonden aan het kabinet van zyne doorluchtigste hoogheid, den heere prinse van Oranje en Nassauw ...

<https://hdl.handle.net/1874/31049>

204

26

B E S C H R Y V I N G

V A N H E T

nog weinig bekende, en 't allerhoogste van de viervoetige,
Dieren, die, in de afgeleegene Wildernissen van Africa,
gevonden worden, en 't welk aan de KAAP DE
GOEDE HOOP bekend is, onder den naam van:

K A M E E L - P A A R D

(C A M E L O P A R D A L I S)

En by oude en latere Schrijvers onder dien van

G I R A F F E.

*Zijnde het bereide Vel, gelijk meede het gebeele Geraamte van
dezelve, overgezonden aan het KABINET*

V A N Z Y N E

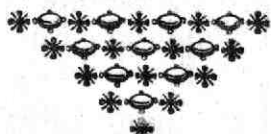
DOORLUCHTIGSTE HOOGHEID,

DEN HEERE PRINSE VAN ORANJE EN NASSAUW,
ERF-STADHOUDER, ERF-GOUVERNEUR, ERF-CAPITEIN-
GENERAAL EN ADMIRAAL DER VEREENIGDE
NEDERLANDEN, enz. enz. enz.

BESCHREEVEN EN UITGEGEEVEN DOOR

A. V O S M A E R,

*Raad van gemelde Zyne Doorl. Hoogheid, Directeur der Vorstelyke Natuur- en
Kunst-Kabinetten en Diergaarde, Lid der Keyzerlyke Akademie, en Korres-
pondent der Koninglyke Akademie der Weetenschappen van Parys, Lid
der Koninglyke Akademie van Madrid, van het Zeeuwsche Ge-
nootschap van Vlissingen en Hollandsche Maatschappye
te Haarlem, enz.*

T E A M S T E R D A M,

BY DE ERVEN P. MEIJER EN G. WARNARS,

M D C C L X X X V I A

201528

NATUURLYKE HISTORIE

VAN HET

K A A P S C H E

K A M E E L - P A A R D

CAMELOPARDALIS OF GIRAFFE GENAAMD. (*)

Hoewel de oude en latere Schryveren dit zonderlinge Dier gekend, en hetzelfde, veelvuldige maalen, afgebeeld en beschreeven hebben, uitwyzende de hier bygevoegde naamlyst, zoo voldoen zy echter in geen deele, noch aan de waare gedaante noch aan de kennis, van hetzelfde, welke men vordert. Niemand, zal my dus van onwaarheid beschuldigen dat ik het byvoegzel van nog weinigen bekend, by deeze verhandeling, over dit zoo verwonderingwekkend en reusächtig Dier, gebruike.

De

(*) Men kan MOSES, als den Oudsten en gewijden Joodschen Geschied-Schryver hier aanhaalen; doordien zommige zich verbeelden, dat deeze in DEUTERON. 14. v. 5. de *Giraffe* bedoelt heeft; dezelve als eetbaar stellende voor de Israëlitien; vermits de verëschte hoedaangheden als herkauwende, en verdeelde hoeven hebbende, by dezelve gevonden worden. Dan, daar het als nog niet zeker is, of die Schryver dit dier gekent en bedoelt heeft, en dus de *Giraffe* onder de benaaming van *Zemer* of *Zamer* heeft willen aanduiden, achten wij het alhier genoeg, het zelve als onzeker aanteteekenen. Verder zyn 'er nog zeer veele Oude Schryveren, van welke wy hier de voornameste maar zullen bybrengen, met de naamen die zy aan dit Dier gegeven hebben, en 'er nog byvoegen, dat ARISTOTELES noch AELIANUS, deeze Dieren hebben gekend.

Camelopardalis. HELIODORUS. *Lib* 10. *Cap*. 27. *Edit. Francof* 1681. 8vo.
Camelop. STRABO. *Lib*. 16. p. 1120. *Lib*. 17. p. 1183. *Amst.* 1707. Folio.
Camelop. ARTEMIDORUS. *Vid.* HUDSON. *Geogr. vet. script. Graec. min.*
in Fragm. ARTEMID. vol. 1. p. 80. Oxon. 1698. 8°.

4 NATUURLYKE HISTORIE VAN HET

De meenigvuldige afbeeldingen, waarmede de Natuurlyke Historie-Schryveren, vooral tegenwoordig, hunne beschryvingen verryken, en trachten optehelderen, bewyzen de noodzaaklykheid, hoe kostbaar ook, van goede en zelfs gekleurde afbeeldingen. Daar deeze ontbreken kan

Camelop. DIODORUS. Siculus. Bibliot. Hist. Tom. 1. Lib. 2. pag. 163. Amst. 1746. Folio.

Camelop. OPPIANUS. De venatione. Lib. 3. p. 93. venet. 1517. 8°.

Camelop. PLINIUS. Hist. Natur. Lib. 8. Cap. 18. Paris. 1723. cum Not. Hard. Fol.

Camelop. SOLINUS. cum Not. Salmaf. Cap. 30. p. 41. id. p. 275. Tom. 1. Traj. ad. Rhen. 1689. Fol.

Giraffe. GILLIUS. (P.) . . Cap. 9. Dit Boek heb ik nergens kunnen vinden.

Camelop: Giraf: CONSTANTIUS. A. Epigrammatum. & Fani. 1502. 4°.

Oralphus. MAERLANT. (J. VAN) M. S. van de 14e. Eeuw op Pergament in Fol.

Seraffa. BREIDENBACH. (B. VAN) Bedevaart naar 't Heilige Land. Mentz. 1488. 4°.

Camelop. GESNERUS. Thier Buch. Surich 1563. Fol. p. 98.

Giraffe. BELON DU MANS. Observations. p. 118. Paris 1554. 4°

Camelop. ALDROVANDUS. Quad. Bis. p. 927. Bonon. 1642. Fol.

Camelop. JONSTON. Dierbeschryving. p. 82. Amst. 1660. Fol.

Giraffe. NIEREMBERG. Hist. Natural. p. 191. Antw. 1635. Fol.

Camelop. CHARLETON. Exercit. p. 13. Oxon. 1677. Fol.

Camelop. PROSP. ALPIN. Hist. Aegypt. p. 236. Lugd. Bat. 1735. 4°.

Camelop. RAI. Syn. Quad. p. 90. Lond. 1693. 8°.

Camelop. VALENTINI. Musei Museor. p. 143. Francf. 1714. 2e. deel. Fol.

Giraffe. KLEIN. Quad. disposit. p. 22. Lips. 1751. 4°.

Giraffe. BRISSON. Reg. Anim. p. 60. Par. 1756. 4°.

Camelop. HASSELQUIST Reise nach Palest. p. 282. Rott. 1726, 8°. Id: Act. upal. 1750. p. 15.

Giraffe. BUFFON. Hist. Nat. Tom. 13. p. 1. id. Sup. Tom. 3. p. 320. Edit. Par. 4°.

Camelop. HOUTTUYN. Nat. Hist. der Dieren 1. D. 3. ft. p. 36. Amst. 1761. 8°.

Camelop. LINNÉE Syst. Nat. p. 92. Edit Duod. Holm. 1766. 8°.

Camelop. TRANSAC. Phil. p. 27. Lond. 1770. vol. LX. 4°.

Giraffe. PENNANT. Synop. anim. p. 20. Chest. 1771. 8°. Id. Hist. of Quad. Lond. 1781. p. 58. 4°.

Cerv. Camelop. ERXLEBEN. Syst. Animal. p. 294. Lips. 1777 8°.

Giraffe. ZIMMERMANN. Geogr. Gesch. p. 125 & 270. 2e. en 3e. Theil. Leip. 1778. 8°.

kan men, dikwerf, hunne onderwerpen onbekend noemen, vermits de nauwkeurigste beschryving, veelal, niet toereikende is, om de waare gedaante te doen kennen, en gebrekkige afbeeldingen, zoo als zelfs tot op heden van dit Dier gegeven zyn, eer verwarring dan opheldering aanbrengeu.

BOCHART, (a) wiens geleerdheid en kundig oordeel alom bekend is, zegt: dat de *Camelopardus* of *Camelopardalis* by de Arabische Schryvers *Zurapha*, by de grieken *Zoraphis*, by de Italiäanen en Spaanschen *Girafa* by de Duitschers, Poolen en Hungaaren *Grieif*, by de Aetiöpiers *Nabis* genoemd wordt. De laaterc Aetiöpiers hebben dit Dier *Zirath Katchin*, en eenige der Romeinen *Ovisfera* (zeeker wegens deszelfs zachtmoedigheid) genaamd, hoewel ook eenige der Grieken en Latynen het *Camelopardalis* geheeten hebben. In onze Volkplanting of wingewest, de Kaap de goede Hoop, is het meest by de onëigenlyke benaaming van Kameel-Paard bekend, waaröm wy die ook

Camelpard. SPARMANN. Reise nach. den Cap. p. 531. Berl. 1784. 8°.

† *Camelop.* LESKE. Anfangs Grund. Tom. 1. p. 221. Lipz. 1784. 8°.

Camelop. BODDAERT. Elenc. Anim. p. 133. Rotterd. 1785. 8°.

Buiten deeze hier aangehaalde Schryveren, welker getal nog merkelyk te vermeederen is, zyn 'er nog eene reeks van Reisigers die van deeze dieren spreken.

De voornaamste zyn:

THEVET. Cosmogr: du Levant. Lyon. 1554.

MARC. PAUL. Descript. des Indes. Orient. Paris. 1556.

VILLAMONT. Voyage. Lyon. 1620.

LEON. AFRIQ. Discrip. Afric. vol. 2. Lugd. Bat. 1632.

LOBO. Voyage d'Abisin. Amst.

RELATIONS. de div. Voy. curieux. la Description. des Animaux par COSMAS le Solitaire. Paris 1666. Fol. p. 10.

SCHAUWS Reize door Barbarye Utr. 1773. 2. Deel. p. 181. & 191.

NIWE BESCHR. van de Kaap. Amst. 1778. zie Dagverhaal.

(a) Hierozoicon. Tom. 2. lib. 3. Cap. 21. pag. 904. enz. Lugd. Bat. 1692.

6 NATUURLYKE HISTORIE VAN HET

ook behouden hebben. Met de verbafteringen der naamen vinde ik niet noodig my optehouden.

Niettegenstaande ik my alle moogelyke moeite hebbe gegeven, om myne Afbeelding van het dier tot de meestmogelyke volmaaktheid te brengen, 't welk men uit de beschouwing eener aantal teekeningen die ik daarvan, behalven de reeds verscheurde, nog hebbe, zoude kunnen zien; zoo durve ik my nog niet ten vollen verzekeren dat ik hier eene, in allen deelen volmaakte afbeelding geeve, in dien zin naamelyk, omtrent de verschillende hoogten van het achterlyf tot het voorste gedeelte van het zelve, waaröver nog nader gelegenheid te spreken zal voorkoomen. Natuur-Dier-en Teekenkundigen echter, wanneer zy deeze afbeeldingen, tegens die van den Hoog-Leeräar ALLAMAND en van den Heere BUFFON verge-lyken, zullen zoo ik vertrouwe, aan deeze, de voorkeure niet weigeren, en ik vinde my, ten dien opzichte ten hoogsten verplicht, de gediensfige hulp, met de dankbaarste erkentenis te melden, welke de Hoog-Leeräar CAMPER en de Raadsheer MERCK (van welken nog meerder gelegenheid te spreken zyn zal) my in de Beschryving van het Geraamte en de Afbeelding hebben toegebracht.

Het geheele vel van dit, elkte recht verwonderende, Dier, gelyk meede alle de beenderen, die tot het Geraamte behooren, is my, volgens onder my berustende Brieven, voor het Kabinet van ZYNE DOORL. HOOGHEID DEN HEERE PRINSE ERF-STADHOUDER, toegezonden door de meergemelde allerverpligtendste dienstbewyzen van onzen voormaaligen Kaapschen Bevelhebber, den HEERE BARON VAN PLETTENBRG, die het zelve, volgens my nader gedaan bericht, van den Heere GORDON, ter verzending, hadde ontfangen, en welke laastgemelde het,
by

KAAPSCHE KAMEEL-PAARD.

7

by geleegenheid zyner binnelandsche Kaapsche reizen, zelve geschooten heeft.

Het is vry duister, gelyk wy reeds gezegt hebben, of de Hebreëen dit dier, de *Camelopardalis* of *Giraffe*, onder de benaaming van *Zemer* bedoelt hebben, en of MOSES hetzelve, onder dien naam, *Deuteron.* 14. v. 5. als eetbaar voor den Israëlitien gesteld heeft; schoon het zeeker is dat hetzelve de daartoe vereischte hoedanigheden heeft in zyne herkaauwing en verdeelde hoeven. BUXTORF (*b*) zegt: dat 'er in de Hoogduitsche Bybelvertaaling *Rupicapra* gesteld is, 't geen de *Gems* of Steen-Geit zoude beteekenen. SCHAW (*c*) acht de *Zemer* of *Zamer* de *Giraffe* te zyn, met welk gevoelen wederom andere verschillen (*d*).

Dat

(*b*) *Lexicon Hebraicum & Chaldaicum.* p. 190. Bazel 1631. 8°.

(*c*) *Reize door Barb. en het Oosten* 2. deel. p. 181. & 191. Holl. Edit. Utr. 1773. 4°.

(*d*) Myn hooggeachte Zeergeleerde Vriend, de Wel Eërw. Heer P. NIEUWLAND schreef my het volgende: „Op de Vraag wat eigenlyk door het Dier *Zemer*, *Deuteron.* gemeent wordt, is niet wel met volkoomen zekerheid te antwoorden: Het is zoo; vele oude Overzettingen, de Grieksche de Latynsche van HIERONYMUS, hebben den *Camelopardus* die anders de *Girapha* of *Zurapha* is, daarvoor gehouden, dan! laater oordeelkundigen verschillen hier van; BOCHART dacht met veelen liefst op den *Steengeit*, zynde de wortel van het woord te vinden in de *ligte beweeging en sprongen* van dit bekende Dier: Voor den *Comelopardus* heeft echter niet zeer lang geleden de Heer SCHULE gestemt in zyne *aantekeningen op Coccejus hebreuws Woordenboek* p. 320. uit alles wat ik heb kunnen naarsporen, zoude het my hoogwaarschynlyk worden, dat men den *Zemer* van de *Alce* die de *Eland* is verstaan kan, welke *Alce* het zelve Dier is, zoo ik niet feile, 't geen onze Nederlandsche Overzetting door de *Gemse* heeft uitgedrukt, alles duid aan, dat, of de *Wilde Ezel*, of de *Eland* of, de *Steengeit* in de plaats van *Deuteronomium* beöogt wordt, terwyl het moeilyk valt, in de verafgeleegenheid van tyden, en het slechts éénmaal voorkomen van het woord in den hebreuwschen Bybel, de stipte beteekenis te bepalen. & ”

Men ziet hier de twyfelingen; maar ik begryp de gegronde reden niet op welke *Jonston* zegt, dat het den Jooden niet was geoorloofd om 't zelve te eeten, vermits my geen Schryver dan hy bekend is, die zulks voluit gezegt heeft. Nog zegt hy in het begin zyner *Cameel-Beschryving*, doch zeer ten onrechte, dat de *Camelopardalis* ongehoord is.

8 NATUURLYKE HISTORIE VAN HET

Dat deeze Dieren by de Ouden meer bekend, als tegenswoordig, geweest zyn, is blykbaar; want volgens **SUIDAS** heeft **JUL. CAESAR** dezelve 't eerst in de Schouwspeelen doen zien. **PHILIPPUS**, of volgens anderen, **GORDIANUS**, vertoonde 'er tien aan het volk. **AURELIANUS** voerde 'er eenige om, in zyne zeegepraal. Keizer **LEO** wierd 'er een door de Aethiöpiers toegezonden. De Sultan van Babylonie verëerde 'er een aan **FREDERIK**, en een andere Sultan zond 'er een ten geschenke aan **LAURENS DE MEDICIS**.

Onder de oude Schryveren, welke in zeer onderscheiden tyden geleefd hebben, zyn 'er veele die klaarblykelyk, dit Dier gekent hebben. De voornaamste echter daarvan zyn: **HELIODORUS**, **STRABO** en **OPPIANUS** met anderen, in hier by opgegeeven naamlyst aangetekend, welke nog merkelyk te vermeerderen zoude zyn.

Daar reeds de Heer de **BUFFON** eenige uittreksels van sommigen gegeeven heeft, zal ik alhier maar van eenige gebruik maaken, die welken wy als meerder opheldering geevende noodig achten, gelyk meede van eenige welke zyn onbekend gebleeven.

OPPIANUS heeft dit onderwerp in Grieksche Vaersen, reeds ten tyde van Keyzer **SEVERUS**, bezongen. De Geleerde Heer **HEMSTERHUIS** (e) heeft de verpligtende goedheid gehad my de hier navolgende vertaaling, op myn verzoek, meedetedeelen. Ik acht dezelve niet ondien-

(e) Zie hier, Amice! woordelyk zoo ik my niet bedriege (dus schryft zyn **W. E.** aan my) dat gedeelte van **OPPIANUS** raakende het Kameelpaard, de *Camelopardalis* of wel de *Camelopardus*, welke benaaming de Grieksche Dichter niet gebruikt. By aldien deeze overzetting verschilt van de Latynsche, die ik niet gezien hebbe, levert zulks nog geene zekere reden uit om deeze te verwerpen. De Overzetting van den Heer **Buffon** is verschillende, gelyk gy ziet.

dienftig, vermits zy eensdeels verfchilt met die welke de Heer de BUFFON daarvan gegeven heeft, *die van den aart der boorns deezer dieren geen gewag maakt*, ten anderen om de verheevene en dichterlyke uitdrukkingen, reeds ten dien tyde en het zeldzaam voorkoomen van dat werkje. Men hoore hier OPPIANUS:

„Vertel my ook, ô zoete fchelklinkende Zanggodin! die gemengde geflagten, welker natuur uit die van verfchillende Dieren is te faamen gevloeit. Daar is de Panther met gevlektten huid en teffens Cameel. ô Vader Jupiter! welke dingen hebt gy niet uitgedacht! welke foorten hebt gyons niet geteelt! welke zaaken hebt gy niet aan den ftervelingen gegeven! welke niet aan de voetenlooze zeedieren! Gy die hebt verzonnen het maakzel eens Cameels te overtrekken met de huid van wreede Pantherdieren. Een berucht aangenaam en tam geflacht voor de Menfchen. Zyn hals is lang. Zyn ligchaam gevlekt. Zyne ooren zyn kort. Zyn hoofd is klein. Zyne pooten zyn fpigtig en zyne voeten breed. Zyne leden zyn niet van evenreedige maat, want zyne beenen zyn niet gelyk; de voorfte zyn langer en de agterfte veel korter, na krukkende of ftruikelende beenen gelykende. Uit het midden van het hoofd puilen twee hoornen regt uit; dog echter geen hoornen hoorn. By de ooren en uit het midden van het hair fpruiten op de hoofdflaapen zwakke hoorntjes of puntjes. Hy heeft den bek eël en teder gelyk een hart, en van binnen zyn rondfömme in denzelven kleine melkwitte tanden gevestigd. Zyne oogen blikzemen uit een' alömschitterenden glans. Doch hy heeft een kleine ftaart, gelyk de fnelle *Dasfen*, met zwarte hairen op het einde”.

Men moet, aan de Poëtifche omfchryving van dit Dier, by OPPIANUS wat toegeeven. De zwakke hoorntjes aan de hoofdflaapen hebbe ik niet kunnen ontdekken, en om-

trent de tanden enz. zal men hier nader onderricht worden. Hy geeft hier echter duidelyke blyk, de hoorens deezer dieren gekent en geweeten te hebben dat zy van geene hoornächtige natuur waaren. De struikelende beenen of gang waar van hy, zoo wel als andere spreekt, en het verschil der voor-en-achterhoogte is aanmerkelyk.

De vriendschap van den meer dan Rechtsgeleerden Heere J. VISSER, alhier, stelt my, uit zyne alöude Boek-Schat, een Boekdeel in Folio ter hand, 't welk van het begin der XIV. Eeuw geächt wordt. Het zelve is zonder eenigen Tytel, op Pergament, in twee colommen, met Gottische letteren geschreeven en met de gewoone uitlating van eenige letters welke de leezing daarvan moeyelyk maakt. Verder is het met zeer veele kleine afbeeldingen versiert, welke naar dien tyd redelyk goed zyn. In het zelve is de *Giraffe* niet onduidelyk, onder de benaaming van *Oralphus*, in oude Hollandsche of liever Vlaamsche vaersen, beschreeven.

Dan deeze benaaming is my nergens voorgekomen. weldie van *Orasus* die by MAJOLUS gemeld wordt.

Men hoore hier deezen ouden Vlaamschen Dichter (f)

Oralphus dat es een Dier
Dat va varwen es so fier
Dat gheene beeste scherlike
Van siene hare es so rike
Up die vorste voete voren
So oft so hoech, als wyt hore
Dat XL voete op wt slaat
Metten hoofde d' het staat
Achter sone ist hogher niet
Dan die herten over den stiet
Na den hert voete ende staert
En ghehouet als een-paert
Lanc upwaert den hals gerecht

Syn vel so misselic soens occ echt
En so menighe varwe d'an
Dat hem om niet elc man
Pynt te scrivene dies gelike
Dit Dier vheft hem fekerlike
Als hem die liedene sien ane
Het toghet hem alle sine gedane
En keert hem om defen ca dien
Om dat het wille syn besien
Die foudaen van babilone
Sende dese beeste scone
Wilen van stoife Vrederike
In dat lant ne qua noit h' gelike

Men

(f) Dit oudste Rymwerk, in de Holl. of Vlaamsche taal over de geheele Natuurlyke Historie handelende, (zegt de Heer VISSER) wordt toegeschreeven aan JACOB VAN MAARLAND; van hetzelfde is my geen ander als dit bekend.

Men moet aan deeze Vaersen en beschryving, als van het vroege der veertiende Eeuw, gelyk meede aan zyne begroote hoogte van Veertig voeten, wat toegeeven. De hoogte, van vooren en van achteren, wordt hier almeede als veel verschillende opgegeeven.

Nog verplicht my de gemelde Heer VISSER, door my een ander werk, van het begin der Drukkunst, te doen kennen, zynde: de Hollandsche of Vlaamsche Beschryving eener Beedevaart naar het Heilige Land, door BERNARD VAN BREIDENBACH, ten dien tyde, Deeken en Kameräar van de Kerk te Mentz. By die Beedevaart was, onder anderen ook Meester EVERHART REWICH van Utrecht, welke de afbeeldingen in dat werk geteekend en het zelve in 1488. te Mentz, in Folio heeft doen drukken. De laatste houtte Plaatdruk van dat Boek vertoond zeer onderscheiden dieren, waarönder twyfeläch-tige, en by dezelve, de *Camelopardalis*, met de bygevoegde benaaming van *Seraffa*. Dezelve is zeer kennelyk en, gelyk by alle de Schryveren, van achteren zeer laag en voor zeer hoog verbeeld. De beschryving deezer Dieren wordt in het werk zelfs niet gevonden. Onder eender verbeelde dieren, een' langstaartigen Aap, is gevoegt, *non constat de nomine*, welk laatste woord eene verkorting is van het eigentlyke woord, *nomine*, zooveel willende beteekenen, als dat de naam van dat Dier onbekend is (g). De aanhaaling van dit Boek geschied alleen om aantetoonen, dat dit Dier, reeds in zoover verloopenen tyden, ook aldaar bekend was.

By

(g) Myn verplichtende Vriend, de Geleerde Heer MERCIER, *Abt de St. Leger de Saisons*, bericht my, na zyn vertrek van Amsterdam, by een' Brief, dat 'er van dit zelve Boek, 't geen reeds zeldzaam is, eene Fransche overzetting te Lyon, meede in 1488. by Michelet Topie gedrukt is. Als meede nog

By deeze oude Vlaamsche Schryver plaatst zich gevoeglyk de volgende, my insgelyks door den Heere VISSER terhand gestelt, ten Tytel voerende. *Voyage van JOOS VAN GHISTELE (b)*. Daarin word gezegt: dat Hy met zyn tochtgenooten, te *Aden* koomende (eene Stad aan de Arabische Zee in gelukkig Arabie) aan hun, onderandere vertoond wierden twee *Geraffen* „ Dat alte schoon en te „ vreemde Dieren zyn, vooren hooghe van halze ende „ van beenen wel twee mans lynchden maer achter en zyn „ zy nauwe also hooghe als een cleen paerdeke, hebbende „ een cleen rond steertgin, 't hoeft ende de voeten ghenouch ghelyc den herten, met twee cleenen hoorentgins „ omtrent een vierendeel (zekerlyk el) lang, ende niet ghe- „ tact. Dees Dieren zyn wat ruachtich, ende van coleure ghelyckende den Leeuwen, hebbende groote ronde „ plecken als een ghepomoleert paert.” Zie daar 's mans eigen woorden, en alweeder het merkelyke verschil deezer Dieren, in hoogte van vooren en van achteren, aange- weezen.

Reets voor eenigen tyd met de beschryving der *Giraffe* bezig zynde, en het vel van zulk een Dier op den grond myner kamer leggende, kwam de Heer Baron HOCHÉPIED my bezoeken. Zyne verwondering by het gezicht van dat vel bemerkende, vroeg ik Hem de reeden; zie hier het antwoord: „ Geduurende myn lang verblyf in Constantinopolen, erinnere ik my, allerleevendigst, dit zelfde

een Latynsche van 1486. en dat onder de Plaatverbeelding der Dieren, in die uitgaave, geleezen wordt:

Haec animalia sunt veraciter de picta, sicut vidimus in Terra sancta. Maar op die Plaatdruk worden even als in de reeds bygebragte uitgaave, by de *Giraffe*, en andere meerbekende Dieren, te gelykverbeeld, het Eenhoorn-Paard, neevens een langstaartigen Aap, welke, zonder de staart, veel gelykt naar den *Orang-Outang*. Hoe zal men dit methet *vidimus in Terra Sancta* overeenbrengen.

(b) Te Ghendt by Henric van den Keere 1563. klein Folio. p. 208.

» zelfde dier aldaar, in een opgevuld vel, gezien te
 » hebben; Men heeft in Constantinopolen, by den Groo-
 » ten Heer, op groote festiviteiten de gewoonten, alles,
 » 't geen de verwondering maar eenigzints kan opwek-
 » ken, in het openbaar ten toon te stellen. By zulk eene
 » onftandigheid zagen wy zulk een dier, onder andere
 » afgestorvene opgevulde dierenvellen, en het geene my
 » het allermeest, by zyne verbaazende hoogte, verwon-
 » derde, was, het verbaazend verschil van het laage achter-
 » lyf in tegenstelling van het voorste deel van dit dier. Het-
 » zelve was vrywel opgezet of opgevuld, zekerlyk door lie-
 » den welke het aldaar leevende gezien of behandeld had-
 » den; want de Groote Heer (Sultan) krygt dikwyls
 » presenten van leevendige dieren.

Men ziet hieruit alweêr, de voorige verhaalen, omtrent
 de laagte van het achterlyf, bevestigd.

P. GILLIUS en BELON hebben zeker dit dier het
 best beschreeven. 't Werk van Eerstgemelden, die ge-
 meent wordt tusfchen de veertiende en vyftiende Eeuw
 geleest te hebben, heb ik niet kunnen ontdekken; van
 BELON heb ik onderscheide Uitgaaven, en vinde aangetec-
 kend dat die Schryver in 1564. is vermoord. Beide die
 Schryveren geeven vryomftandige berichten der *Giraffe*, van
 welke de uittrekzelen by den Heer de BUFFON (i) te vinden
 zyn. Ik hebbe meede niet kunnen vinden dat BELON gezegt
 heeft, gelyk GESNERUS hem in zyne Latynfche uitgaave
 van Francfort 1603. doet zeggen, dat de *Giraffe*, gelyk de
 Harten, de hoorns verwisfelt. Het is echter niet ondien-
 stig hier aanteteekenen, dat in de Hoogduitsche uitgaave
 zyner Viervoetige dieren, te Zurich 1563. gedrukt, daar
 van

(i) BUFFON. *Hift. Nat.* vol. 13. p. 4. 6^e. Edit. 4^e. de Paris.

14 NATUURLYKE HISTORIE VAN HET

van ook niets gezegt word by de korte omschryving der dieren die hy aldaar geeft. Aanmerkelyk is het echter, dat ook beide deeze vry omstandig spreekten over de verschillende hoogten van het voor-en-achterlyf deezer dieren.

Daar wy hier over de kennis spreekten, die de Oude en laateres schryveren van deeze dieren gehad hebben, moeten wy de gewichtige ontdekking van den geleerden Heere MERCIER *Abt. de St. Leger de Soissons*, bybrengen door hem in de Mazarynsche Bibliotheek gedaan, en welke zyn Eerw. der geleerde waereld reeds heeft medege-deeld: (k) JAQUES CONSTANTIIUS (zegt hy) was de uitgeever van dit werk zyns Vaders ANTONII CONSTANTII, welke in 1490. overleedt. Zie hier de vertaaling van den Brief zoo als hy, in de hier onderaangehaalde journals, door den Heer MERCIER, gegeven is.

ANTONIUS CONSTANTIIUS AAN GALEOLTUS MANFREDUS PRINS VAN FAENZA.

„Ik biede U hier nevens aan, een vry naauwkeurige afteekening van een Kameelpaard, dat ik onlangs hier gezien heb. Eenige byzonderheden omtrent dit schoone Dier, zal ik daar tevens byvoegen, welke, hoe zeer mogelyk aan U niet onbekend, niet te min, zo ik vertrouw, nog aan U nog aan de Geleerden van Uw Koninglyke Stad onangenaam kunnen zyn.

Men

(k) De Tytel van dit zeldzaam voorkomende Boek is, volgens den Heere MERCIER. ANTONII CONSTANTII *epigrammatum libellus, Odae epistolae, orationes & Fani*, HIERONIMUS SONCINUS. 1502. 4°. Zie *Journal des Savans* juiillet 1784. p. 490. *Edit. van Parys*. 4°. En daaruit overgenomen in, *L'Esprit des Journaux van Octob. 1784. pag. 328.*

Men vindt het Kameelpaard in het Zuidelyke gedeelte van Ethiopiën, het welk ook den Rhinoceros en het Luypaard voortbrengt. dit Dier werdt gemeenlyk *Giraffa*, genoemd, 't geen ontleent en verbastert is van het woord *Siraf*, waaronder hetzelfde by de hedendaagsche Arabiers bekend staat. By de Ouden werd het daareens een *Kameelpaard*; dan eens een *Wildschaap*, genaamd. de Ethiopiërs noemen het in hunne taal, *Nabum*, welke benaming, door *Albertus Magnus*, ten onrechte, in die van *Anabula* is verändert geworden.

Dit Dier heeft de kop van een' Kameel, de hals van een Paard, de pooten, de staart en de dyen van een' Os. De rosse vlakken van zyn huid zyn met witte streepen doormengt, waarvan het, volgens Plinius, den naam van *Kameelpaard* heeft ontvangen. Het agterlyf is lager dan het voorgedeelte van 't Ligchaam 't geen aan dit dier een zittende gestalte schynt te geeven. De hals is lang en verheven. waarüit Strabo, tegen het begrip van Artemidorus aan, vermeent te kunnen afleyden, dat dit Dier niet snel ter been zoude zyn. Dan ten onregte. De Inwoonders van Fano hebben het met zoveel snelheid en zo ongedwongen zien loopen, dat de beste Ruiters agter moesten blyven, al spoorden zy hunne Paarden daartoe aan. (*)

Ook dwaalt Strabo nog, wanneer hy stelt, dat 'er tuschen dit dier en den Luipaard geene gelykenis zoude zyn; want hoe zeer de koleur der vlekken, of der oogen (gelyk men

(*) Deeze omstandigheid schynt eenigzints het gevoelen van de Heere ALLAMAND tegen te gaan. Zyn Hoog. Gel. drukt zich aldus uit in het 1e. D. p. m. 55. van zyne Byvoegselen tot de "Natuurlyke Historie" De beweegingen van de *Giraffe* zyn niet zeer snel, en zyn renning is minder dan die van een Paard. Men moet evenwel een goed Paard hebben om dit dier te kunnen volgen. Met zyne lange pooten kan het veel wegs afdoen.

men die noemt) verschillende is, zo zyn egter die vlekken op dezelfde wyze geteekend, 't geen genoeg is om eenige gelykheid daar te stellen; en zulks word ook nog door den Geleerden VARRO bevestigd, die een Kameelpaard uit *Alexandria* had gezien, 't welk de kop had van een' Kameel, en de gevlekte huid van het Pantherdier.

Diodorus van Sicilien, die zig veel met sprookjes bezig houdt, vertelt ons, dat het Kameelpaard niet zo dik dan een Kameel, en van een korter hals voorzien is. Maar, dat my 't meest verwondert, *Plinius*, *Solinus* *Strabo*, *Albertus Magnus*, *Diodorus*, *Varro*, en meer andere zwygen alle van de hoornen, die het Kameelpaard egter eigen zyn. Mogelyk dat het Dier, dat men voor 't eerst te *Romen*, onder het Dictatorfchap van *Julius Caesar* zag, gelyk meede dat, 't welk aan den Keyzer *Fredericus*, ten tyde van *Albertus Magnus* toebehoorde, beide hunne hoornen hadden verlooren. Dit gaf my gelegenheid aan *Laurens de Medicis* het volgend punt dicht toe te zingen.

Albertus magno clarus cognomine, plenam
 Non didicit nostri corporis effigiem.
 Non qui orbis modico scripsit memoranda libello.
 Plinius, et pulchrae conditor historiae.
 Non qui scriptorem dum corrigit Artemidorum
 Strabo, mihi dotes invidet ipse meas.
 Quali acumque vides isti mihi cornua demunt:
 Laurenti, hos tibi do barbara discipulos. (*)

De

(*) Dit Stukje werd onder de Gedichten van *Constantius* gevonden, *blad. 6. recto van het vel A.* alwaar 't zelve word voorafgegaan door deze vaarzen, aan denzelfden Prins opgedragen, en waarin men ook de *Giraffa* spreekende invoert:

Cornua sunt nobis capreae, sunt ora cameli
 Colla ferocis equi, tergora pardus habet.
 Cauda pedesque bovem referunt. Si nomina quaeris
 Sunt tria; sed grato nomine dicor ovis.
 Regia sunt aurum, tentoria, balsama: Phaebi
 Nos sumus, et divae munera Leuchotoae
 Me primum exhibuit Romae Dictator Iulus;
 Quid mihi cum magno Caesare, si tua sum?

De meeste Schryvers schynen ook van den Staatigen en trotsen tred van de *Giraffa* geen kennis te hebben gedragen. In haar' gang, volgt de linker agterpoot de beweging niet van den regter voorpoot, maar de twee voorpooten bewegen zich gelyker tyd, en dan eerst de twee agterpooten, in diervoege, dat dit dier zich in zyn' tred van verscheiden zyden schynt te vertoonen. Voor het overige, hoe zeer men het Kameelpaard onder de wilde dieren rangschikt, is het zelve egter noch wreed noch ontambaar. Om zyne zagtzinnigheid zoude het eerder den naam van een Schaap verdienen. Ik heb het te Fano zeer gewillig uit de handen van kleine Meisjes brood, hooy, vruchten en uyen zien ontvangen, en met veel gheetigheid inslokken. Meermalen heb ik dit dier, de Kop naar boven zien steeken, om aanteneemen het geene hem uit een Vengster wierd toegereikt. Hy kan zyn Kop tot de hoogte van elf voeten bovenwaards brengen. Des het gemeen, in 't verschiet eerder een tooren dan een dier meende te zien. De *Giraffa* schynt voor de groote toeloop van volk niet bevreesd, altoos vredig, rustig, en zonder angst schynt zy de omstanders met genoeg aantezien.

Fano den 17 January 1487."

Zie daar de fraaie beschryving van CONSTANTIUS, reeds in 1487. by eenen Brief aan den PRINSE van FAENZA GALLIAS MANFREDI gegeven; latere Schryveren, zelfs die onzer tydgenooten beschaamende. De gelykenis van dit dier met de *Leopard*, welke deeze Schryver voorstaat, is wat overdreeven, maar in anderen opzichte verbeeterd hy de Oude, en omtrent de gezwindheid van den gang, onze hedendaagsche Schryvers, uitwyzende de *noot*, raakende den Heere ALLAMAND, door de Heer MERCIER, met recht daar bygevoegd.

C

Men

Men verwondert zich hoe deeze Collossaale dieren, reeds in die tyden, in Italie zyn overgebracht, daar het ons nog niet heeft moogen gebeuren die dieren leevend te moogen zien, niettegenstaande onze geduurige Scheepvaart op de Kust van Africa. Dan, zulks geeft, naar myn denkbeeld, zeeveel waarschyndykheid dat die dieren, van de Kaap de Goede Hoop afgerekend, zich veel dieper in de woestyn van *Zaara* en zelfs in *Barbaryen* onthouden, als de Heer ZIMMERMAN dezelve, in zyne fraaie *Zoölogische* waereldkaart geplaatst heeft. In *Ethiophie*, zoonna aan *Egypten* grenzende, onthouden zy zich, volgens eenige schryveren. Men herdenke wat wy vroeger gezegt hebben, naamenlyk, dat KEIZER LEO er één door de *Ethiopiërs* ontving; de SULTAN van *Babilonie* 'er één aan FREDERIK ten geschenke zondt, en eene andere SULTAN een aan LAURENS DE MEDICIS verëerde. Men neeme hierby nog in overweeging, dat voormaals de Koophandel en Scheepvaart der Venetiaan en andere, op de Roode-Zee en de Adriatische of Venetiaansche Golf, wegens de Asiatische, Egyptische en verdere Africaansche gewesten, aanmerkelijk geweest is; en dat dezelve eerst na de ontdekking en het omvaaren der Kaap, op den uithoek van Africa, door de Hollanders in het vroege der 16. Eeuw geheel in verval gebracht is: als men dit alles overweegt, dan zal het niet meer moeilyk voor het begrip zyn, hoe dieren gemakelyker, dan de Egyptische *Obilisquen*, naar Roomen en Fano zyn overgebracht. *Fano*, 't welk ik by myne reize door Italie gezien hebbe, legt omtrend 32. Italiäansche mylen, dat is ruim 10. uren, van Ancona, beide aan de Adriatische Golf, is nu een arm Steedje, welks inwoonderen, denkelyk geene *Giraffe* meer leevend zien zullen.

Na hier dus het voornaamste bygebracht te hebben, 't
geen

geen vroege en latere Schryveren van deeze dieren bekend was, zoo volgt hier nu dat geene, 't welk my, door onderscheiden berichten, van de Kaap is toegezonden, gelyk mede, 't geen my alhier geweest zynde bevoonderen van dit gewest, zelfs mondeling hebben mede gedeeld. Dan deeze berichten moeten in veel opzicht, noodwendig, met die door de Heer GORDON, aan den Heere ALLAMAND medegedeeld, overëenkoomen, te meer daar ik, by deszelfs hier zyn, het genoeg gehad hebbe, ook desaangaande, met zyn Ed. te spreken. Men moet hem in deeze, in eenigen opzichte, als den bevoegdsten Rechter aanmerken, daar hy zelfs, by zyne binnenlandsche reize, onderscheiden dezer dieren, en zelfs het onderwerp deezer beschryving, ter neêrgeveld heeft. Doch met alle die voordeelige omstandigheden, in welke de Heer GORDON zich heeft bevonden, moet het elk onpartydigen Natuurbeschouwer verwonderen, dat hy in zyn schryven aan den Hoogleraar ALLAMAND, onder meer andere (ter dier tyd nog twyfelingen doch nu in deeze meest afgedaan) niet beslist heeft, of de Hoorns der *Giraffen*, Jaarlyks verwisfelde; 't welk de Heer GORDON. by eene oplettende beschouwing, ontwyffelbaar met neen, en dus ontkennende wyze, had kunnen beantwoorden, vermits de gedaante en het maakzel dier Hoorns zulks ten klaarsten aanduiden. Keeren wy by dit onderwerp eens een oogenblik terug, beschouwen wy in deeze de partydige handelwyze van den Heere de BUFFON (1) hoe ongenadig en laag hy aldaar (even als voorheen reeds by myne beschryving der *Jchneumon* is aangemerkt) juist ten opzichte van de natuur der Hoornen der *Giraffe*, den ongelukkigen HASSELQUIST behandeld heeft.

(1) Buffon. Hist. Nat. vol. 13. pag. 7. enz.

20 NATUURLYKE HISTORIE VAN HET

heeft. Die ongelukkige, herhaalen wy, die alles ter verkryging van Natuurwonderen opofferde, en hierdoor zich het benoodigde onderhoud en de noodige voorzorge van zyn ligchaam verzuimende, te Smirna, aan eene Teering (*m*) overleedt, Partydige en te laage handelwyze, herzeggen wy voor een' BUFFON, om in den LEERLING, de onsterflyke LINNEE te gispn, welk in het hier aangewezen oogmerk genoeg te ontdekken is. Maar genoeg hier van, er blyven in de *Giraffe* nog twyfelingen over, welke de Heer GORDON, bestuurt door eenen Leermeester als den grooten LINNEE, ontwyfelbaar zouden hebben opgelost. Maar ik moet voortspoeden en vraagen mynen Leezer verschooning, omtrent myn offer der gerechtigheid, 't welk ik my verschuldigd achtete, aan de afgestorvene zielen dier verdienstvolle Natuurkenneren.

Alle de Oude en zelfs latere berichten koomen zoolwel in hunne beschryving als afbeelding, in dit belangryk stuk overeen, naamenlyk: dat zy het achterlyf der *Giraffe* twee en zelfs meer voeten laager te zyn beschryven, of in hunne afbeeldingen vertoonen, dan het voorste gedeelte

(*m*) Men leeze de fraaie voorrede van den Ridder LINNEE in de Reize van HASSELQUIST naar Palestina. Hoogd. Uitg. Rostoch 1762. 8^p. en aldaar de edelmoedige daad der Sweefche Koningin LUISA ULRICA, welke door de geleerdheidachtende Heeren den Archiator BECK, en den Ridder LINNEE van het ongeval onderricht, terstond bevel gaf, voor HAAR eigen geld, ter somme van 14000. Ryksdaalders, des Overleedens nalaatenschap, alléén in zyne Schriften en Natuurproducten bestaande, voor HAAR inteloschen. Gelukkige geleerden, in dienst aan zulke Hoven! waar zich oordeelkundige en geleerdheidlievende edelen bevinden, vermits het zelfs den besten der VORSTEN niet mogelyk is alles te onderkennen, te minder, daar waare geleerde meer verkiezen omzich in hun Boekvertrek, zelfs by hun Lamplicht, te verlustigen, dan in de verlichtste zaalen van het Hof, voorál wen zy geenens prys of achting zien verleenen, dan alleen aan het zich laagverneederende en bedrieglyk zelfsbelang.

gedeete. (n) Ik zoude waarlyk, zoo veele geleerde mannen voor my hebbende, in haare denkbeelden, ten dien opzichte, moeten treden, en weldes te gereeder, daar verscheiden dit Dier zoo wel, als den Heere GORDON, en met meerder gemak, als reeds gevangen en getemd, gezien hebben. Dan! de doorkundige Hoog-Leeraar CAMPER, welke zoo veele Dieren ontleed, onderzocht en met elkander vergeleeken heeft, brengt my desäangaande in twyfeling. Zyn onvermoeide arbeid, die de juiste maaten op alle de deelen van het uitmuntende, geraamte genomen, en die der voor en achter beenderen, tegens elkaër vergeleeken heeft, schynt my nu op het allerduidelykste te bewyzen, dat alle de Schryveren gedwaald hebben in hetzelfde van achteren zoo laag te verbeelden, gelyk in de hierächtervolgende beschryving, met welke zyn Wel. Ed. my zoo verplichtend heeft gelieven te verëeren, kan gezien worden (o).

Van

(n) Men onderzoeke deeze myne aanmerking, wanneer men dezelve by alle de Oude en latere Schryveren zal bevestigd vindeu, en 't welk wy ook reeds vroeger, by eenige, hebben doen zien.

(o) Ik achte het alhier de gevoeglyke plaats om myne verplichting te betuigen wegens de ontvangene dienstbewyzen, in eenigen opzichte het onderwerp deezer verhandeling betreffende. De Heer MERCK, Raad van zyne D. L. Hoogheid den Heere Landgraave van Hesen-Darmstad, het uitmuntend *scelet* der *Giraffe* by my ziende, had de verplichtendste goedheid my de afteekening, ('t welk een ieders werk niet is) en zelfs de bezorging van het graveeren der Plaat, gulhartig aantebieden. Ik aanvaarde, met dank, deeze aanbieding, onder belofte van zyn W. E. daar van geene *Copie*, dan aan my te zullen geeven, als reeds bewuft zynde van myn voorneemen, om dit nog onbekende stuk ten vervolg van myne andere werken in het licht te brengen. Zyn W. E. heeft weezendlyk voldaan aan deszelfs belofte, *in zoo verre*, dat men de hier bygevoegde afbeelding van het *Scelet* aan zyne zoo zeldzaame kunstneiging te danken hebbe, en voor welk dienstbewys ik alhier openlyk myne verplichting betuige. Maar te gelyk kan ik hier myn billyk ongenoegen niet verbergen, daar ik verneem (door twee afgedruken van Plaatden die my zyn toegezonden) dat zyn W. E. eene veel vergroote *Copy*, of origineele Plaatdruk van dit *Scelet* reeds lang geleeden naar Londen heeft gezonden, waardoor ik my dus, gelyk al meer gebeurt is, verstookken vinde, van de my toekomende rechtmaatige eere der eerste uitgaave.

Van de laater Schryveren hebben niemand, dan de Heeren ALLAMAND, of GORDON, door zyne laatste afbeelding, hoe gebrekkig die, buiten zyne schuld ook zyn mag, eenig bewys gegeven, dat deeze dieren met een al te laag achterlyf verbeeld en beschreeven zyn, en in welk, *denkelyk*, misverstand, zelfs de Heer de BUFFON, door eene allerellendigste afbeelding misleid, insgelyks vervallen is. Men beschouwe die afbeelding (*p*); Maanen, zo men die by deeze dieren dus noemen mag, van het hoofd tot by den staart! Puntige regtöpstaande hoorns (*q*). Het geheele lyf, door een' kladschilder, met onverschillig hier- en- daar ter nedergeduuwde vlakken als bezaaid. Bezien wy nu, de eerstgegeeven afbeelding van den Heere ALLAMAND (*r*) almeede door eene ellendige afbeelding misleid, welke (men moet zulks zien) naar eene ellendig opgepropte jonge *Giraffe* huid vervaardigd is, doch op welke de vlakken, gelyk die weezendlyk zyn, kennelyk gevonden worden, die echter in de Printverbeelding even ellendig als de voorige van den Heere de BUFFON met hier- en- daar ter neérgeduuwde vlakken verbeeld zyn, en welke dus nog eene tweede verbeelding, door de Heer GORDON overgezonden, vorderde (*s*). Hierin zyn de vlekken eenigzints ver-

(*p*) BUFFON. Hist. Nat. Tom 13. p. 330. tab. 64. 4°. Ed. de Par.

(*q*) De Heer de BUFFON had wel reeden om het gewaande *Giraffe* hoorntje, hem door den Hoogleraar ALLAMAND toegezonden te verdenken. Zie zyne Hist. Nat. Supp. Tom. 3. pag. 329. tab. 65. Daarvan was reeds voorlang een volmaakt dergelyk alhier in het kabinet, met dit woordelyk byschrift. „ Een hoorn of been van den Visch gen. *Narwal* dewelke dit been of hoorntje op de rechterzyde, onder het vel (zonder byvoegzel waar) heeft leggen, en zonder dat men weet tot wat nut.” zoude dit ook mogelyk ter rechterzyde van het hoofd leggen, en dus een begin zyn der groei van eenen tweeden hoorn, welken eenige Schryvers aan dien Visch toefchryven?

(*r*) BUFFON Nat. Hist. Holl. vertaalde uitgaave van den Heere ALLAMAND. 13. deel. Bladz. 8. pl. 1. Amst. 1782. 4°.

(*s*) Als vooren Bladz. 16. plaat 1. 4. van diezelfde uitgaave.

verbeterd, maar ver van haare waare gedaante te vertoonen. En wat moet ik nu van het daarby afgebeelde ge-raamte van dit dier zeggen? door de Heer ALLAMAND met zooveel verhaefing uitgegeeven (1) en daarin nog, zonder eenige kennis ofte afspraak met my, door den be-kwaamer ontleed- en Heelkundigen Heere ONYMUS, in de maaten der deelen, gelyk hy zelfs zegt, te regtgeholpen, terwyl die Heer, met het in order brengen van het-zelve voor het Vorstelyk Kabinet, en deeze beschryving, bezig was. Maar genoeg hiervan! wy wyzen onzen oordeelkun-digen Leezer liever, tot een vergelyk dier afbeelding, met die welke my hierby door den ontleed- en teekenkundi-gen Heere MERCK is medegedeeld. Ik schikke my dus om tot de natuurlyke eigenschappen deezer dieren over te gaan. Maar ik achte nog nodig dit volgende te zeggen:

De gemelde Heer MERCK had my, op myn verzoek, ook reeds eene bekorte beschryving van dit *scelet* gezon-den. Dan de zoo merkelyke verschillende opgaave der Schryveren, omtrent de laagte van het achterlyf der *Giraffe*, waarvan ik hier boven omstandiger spreek, schein my nu, meer dan voorheen, eene omstandiger be-schryving van het *scelet* te verëisfen. En wie konde my hierin beeter dienen dan den Hoogleraar CAMPER, met welken, zoo door zyn W. E. nu dikwyls hier zyn als nadere woonplaatze, het gemakkelyker was al het benoodigde afte-doen. Hierin, door de gediensfige bereidwilligheid van gem. Heere, volmaaktelyk geslaagd zynde, heb ik tegelyk de eer Hem myne erkennelyke verpligting te betuigen.

De eigenlyke verblyfplaatzen deezer dieren is, in de diepste wildernissen van Africa in Ethiopie enz, gelyk

(1) Als vooren, Bl. 22. plaat 1. 5. wy

wy in deezen opzichte onze gedachten reeds gezegt hebben by den fraaïen Brief van CONSTANTIUS; zy verwyderen zich echter fomwylen, want men heeft dezelve, van veertig tot op tweehondert mylen afftands, van de Kaap de Goede Hoop, gevonden. De Heer GORDON zegt, en zulks is my ook van anderen verzeekert, dat men dezelve vindt in het Land 't welk door eene zwarte Nat e bewoond wordt, door de Hottentotten *Brinas* of *Briquas* genaamd, en geleegen op 28 graaden zuiderbreette, doch, voegt hy'er by, zeldzaam verder. Dit land der *Brinas* schynt my, volgens de kaart van SPARMAN, het zelfde of aangrenzende te zyn van de groote *Namaquas*, alwaar de Heer GORDON een dezer dieren geschooten heeft. Na de Oostelyker deelen verzeekert men my, dat zy zich somwyl op drie en vier graaden lengte der andere zyden van de Kaap vertoonen. In het eigentlyk Ethiopie zyn zy, buiten allen twyfel. In Alexandrye heeft PROSP. ALPIN. die gezien, en door andere, zyn dezelve te Cairo gevonden. Het is dus meer dan waarschyglyk dat deeze dieren over de Middellandsche Zee in de Adriätische Golf gevoerd, en langs dien weg in Italie gebragt zyn.

Het is overëenkoomstig met het bericht, my door den Heere VAILLANT, en andere Kaapsche Burgeren gedaan, (hebbende eerstgemelde zelfs eenige afgeleegene gedeelten der Kaap bereisd) dat men de *Giraffe* nimmer dan in de vlakten vindt, fomwylen van vier tot in grooter getal by een, graazende en stilstaande, en hunne beschouweren met gelyke verwondering aanzierende. Het moet een verbaazend en verrukkend gezicht opleeveren, zoo veele zulke Colosfaale, en byna onbekende dieren, byëen te zien, waarin echter de verwondering hunner onregelmatige, of liever ongewoone gedaanten, meerder werkzaam zyn moet dan hunne

hunne schoonheid waarvan veele Schryveren zoo hoog opgeeven. De *Zebra* en *Coedoe* zyn ontwyfelbaar, in tegenstelling, veel schoonder dieren.

De geëartheid der *Giraffen* wordt alöm, als uitmuntende in zachtzinnigheid opgegeeven, zelfs zoo, dat men dezelve, met een dun koord aan het hoofd gebonden, waar men wil, kan heenen leiden. Zy laten zich by hunne ontmoeting, tot op eene zekere nabyheid, naaderen, zonder, in het allerminst, eenen aanvallenden of kwaaden aart te doen blyken. Volgens CONSTANTIUS aten zy brood enz. uit de hand van kinderen, en voorby de huizen gaande naamen alles, 't geen de nieuwsgierige lieden, boven uit hunne vengsters leggende om dezelve te zien, aanboden. Maar hoeveel vermeerderd hunne blyk van goedäartigheid, als wy het bericht van de Heer GORDON, aanden Heere ALLAMAND medegedeeld, naleezen, daar hy zegt:

„ Het kenmerk van zagtzinnigheid, 't welk de oogen en
 „ 't geheele gelaat aankondigen, is niet bedrieglyk; Ja
 „ zelfs is dit dier, gekwest zynde, niet kwaadäartig. De
 „ Heer GORDON een ter aarden hebbende doen vallen
 „ door een snaphaan schoot, die het beest slegts een been
 „ vermorfelde, naderde hetzelve zonder dat het nog eeni-
 „ ge begeerte toonde, om met de hoornen te stooten,
 „ of zich op eenigerhande wyze te wreken. Hy bewoog,
 „ zelfs verscheiden maalen, zyne hand heen en weder
 „ voor zyne oogen, maar het sloot alleenlyk dezelve zon-
 „ der enig teeken van toorn te geeven; men sneedt het
 „ den hals af, om 't af te stroopen en het vel te bewaaren;
 „ daar vloeyde eene verbaazende hoeveelheid bloeds uit,
 „ en in de doodsängsten sloeg 't verscheiden maalen op de
 „ aarde met eene kracht, welke die van elk ander dier ver-
 „ re overtrof; ook is het in de slaagen of schoppen met

D

„ zyne

„ zyne pooten, dat zyne voornaamste verdediging be-
 „ staat (u).

Het Vrouwelyke zoo wel als het Mannelyke geslacht, zyn beiden gehoornd, alleen verzeekert men, dat die der Vrouwelyke wat kleinder zyn. Het is meer dan waarschynlyk, hoe gering deeze hoorntjes ons ook moogen toeschynen, by deeze colossale dieren, in vergelyk met die van andere kleinder dieren, dat dezelve hun meerder ter verweering, als ten sieraad zullen strekken. Het is niet mogelyk in alle de geheime oogmerken van den Schepper door te dringen, de in allen deelen onnaspeurbaare wysheid, van 't geene bekend is, bewyft zulks. Zouden dezelve aan deeze zachtzinnige dieren ook gegeven zyn, om, gelyk zulks by de Boksoorten gezien wordt, door een speeland stooten tegens elkanderen zich te verlustigen. Derzelve bekleede versiering, boven op hunne stompe toppen, met vrylange zwarte hairen, belet volstrekt te denken, dat zy hun tot eene beschaadigende verweering gegeven zyn. By de beschouwing van het gesceletteerde hoofd, 't welk ik thans voormy hebbe, blyft geene de allerminste twyfeling meer over, dat deeze dieren hunne hoorntjes jaarlyks, gelyk de Harten, zouden verwisfelen. Zy zyn aan het voorhoofdsbeen, en van dezelfde natuur als dat, vastgehecht, en zelfs daariit voortgroeiende, dus is zulks niet mogelyk. Het word belachlyk, als men dit hoofd van het vel ontbloot beschouwd, om de bultige verheevenheid, die zich op het voorhoofd vertoont, en welke wat meer nederwaards naar de neus, als de hoornen, geplaatst is om die bult, zeg ik, in navolging van GILLIUS en anderen die

(u) BUFFON Nat. Hist. Holl. vert. uitg. van den Heere ALLAMAND. 13. deel. bladz. 19. Amst. 1782. 4°.

die zeker geen van het velöntbloote hoofd zullen gezien hebben, een begin van, of een derde hoorn te noemen. Eene verhevenheid van niet meer dan eene duim, kan men die benaaming niet geeven, het is niet anders dan eene bultige verheffing, mogelyk geschikt om meerdere sterkte en vastigheid, aan die plaats, te geeven, daar de neusbeenderen zich, met die van het voorhoofd, verëenigen. Inde voor my hebbende gesceletteerden kop, schynt het my niet anders te zyn, dan eene onregelmaatige uitstorting, of uitgroeiing dier stoffe welke tot de beenwording geschikt zyn. Die bultige verhevenheid vertoont zich, zeer onregelmatig, in groote en kleine byëenstaande, doch zich echter eenigzints van elkaër afzonderende knobbels. Juist vier duimen lager vertoont zich, ter linkezyde op het neusbeen, eene kleindere doch even dergelyke verhevenheid, die is even knobbelig, rond, en ruim eene halve duim verheven, en even alzoo nog op verscheiden andere deelen van het hoofd, zelfs langs de beide hoorns, en eene aanmerkelyke, boven op de rechter oogkas; moeten dit almeede hoorns worden? men zoude 'er dus doende een wonderlyk gedrocht van maaken!

Meerder verwondering geeven my eenige oude Schryveren die deeze dieren als ongehoornd beschryven, 'tgeen CONSTANTIUS doet denken of die, welke onder het Dictatorschap van JUL. CAESAR te Romen, en in laater tyd aan Keizer FREDERIK gezonden zyn, hunne hoorns verloren hadden (v). Vond men by de hedendaagsche geene verzeekering dat beiderleie geslachten gehoornd waaren, men zou kunnen denken, dat het vrouwelyke geslacht deezer dieren daar van niet voorzien waaren; dan het is niet mogelyk,

(v) Zie hier vroeger in de overgenoomene beschryving van CONSTANTIUS.

mogelyk, dat beide Heeren GORDON en VAILLANT, die de Kaap inwendig bereisd, deeze dieren gezien en terneêrgeveld hebben, zoodaanigen mislag zouden begaan, in beide gehoornd te stellen. Daar moet dus iets plaats hebben welke dit misverstand heeft veröorzaakt, naamenlyk, dat de oude Schryveren de hoorns vergeeten hebben te beschryven, of dat men die had afgezaagd, en de eene Schryver den anderen heeft naargeschreeven. Voor de verbreking dier hoorns is, wegens de vastheid hunner beenächtige stoffe, geene moogelykheid. JOHNSTON zelve, zie ik, in zyne *Cameel Beschryving*, deeze dieren nog ongehoornd noemen, zeggende: „Tot hiertoe hebben wy van de gehoornde herkaauwende gehandeld, nu volgen de ongehoornde naamenlyk: de Kameel en Kamelo-pardalis.”

Wy hebben reeds gezegt dat de *Giraffe* tot de herkaauwende dieren behoord, en, als gekloofde hoeven hebbende, het den Jooden vrystond dezelve te eeten, indien zy deeze dieren gekend hebben, welk vrywaarfchynlyk stuk, nog in twist is. Intusfchen weet men nu dat het vleesch een welfmaakend voedsel is, maar fomtyds eene *aromatique* fmaak heeft, naar dergelyke planten die zy eeten, en dat de Hottentotten zeer verlekkert zyn op het merg van derzelve beenen, ten welken einde zy dezelve met vergifte pylen fchieten.

Onderfcheiden berichten hebben my verzekert dat deeze dieren een' zeer fnellen loop hebben, en CONSTANTIUS bevestigt zulks, tegens het tegenfrydige desäangaande van STRABO, met Artemidorus en de getuigen der bewoonderen van Fano, die dezelve, zonder moeite hebben zien loopen, en wel met zooveel snelheid dat te paard rydende dezelve niet konden byhouden, al fpoorden zy zelfs hunne paarden daartoe aan. Dit ftrydt tegens het bericht van de

de Heeren GORDON en ALLAMAND, gelyk de Heer MERCIER met alle recht aanmerkt by den Brief van CONSTANTIUS. Hunnen harden loop, is my verzeekert, eene zeer sterke gallop te zyn, by welken zy hunnen langen hals geduurig naar voor-en-achter brengen, de langte hunner beenen hierby gevoegd, moet hun een' gezwinden voortgang geeven.

Ten opzichte der gemakkelyke of ongemakkelyke verkryging van het voedsel deezer dieren, zyn de gevoelens zeer verschildende by oude Schryveren, wegens de lange voorbeenen en den hoogen hals. Hierdoor hebben eenige, in hunne beschryving, dezelve als zy voedsel van den grond wilden neemen, op de knien doen kruipen, of de voorbeenen wyd van een doen zetten. Andere hun byna alléén tot het eeten van boombladeren verweezen, enz. Op myne vraage desäangaande aan den Heere VAILLANT gedaan, die deeze dieren leevend, ter plaatze waar zy gevonden worden, gezien heeft, vindt ik deszelfs antwoord by my aldus aangeteekend. „Waarom zoude dit dier niet, of met moeite van den grond kunnen eeten, het drinkt immers uit de rivieren, die dikwyls lager dan den grond zyn daar het zich op bevind? Het eet en plukt even goed de planten van den grond als alle andere dieren.” Men kan dus, ten dienopzichte verzekert zyn, dat het zelve even gemakkelyk, als alle andere dieren, eet en drinkt, 't welk ook de welgeschikte wervelbeenderen van den hals genoeg aanduiden. Ik achte my verpligt hier nu by te voegen, dat de wervelbeenderen, op zekere hoogten van den hals, door een zeer sterk *ligament*, van eene peesächtige natuur, verbonden waaren met eenige uitsteekende wervelbeenderen van den rug, 't welk ten klaarsten de wyze voorziening van het Albestuurend Opperweezen aanduid, by deeze

dieren, om hunne zeer langen hals, willekeurig, voorën-achter te kunnen brengen. By de schoonmaaking der been-deren en het in orderbrengen van het geraamte heeft, de doorkundige ontleder, de Heer ONYMUS hetzelfde niet welvoeglyk kunnen bewaaren.

Het gewoone voedzel der *Giraffe* is gras, zeer veele onderscheiden planten, boombladeren en ook hooy. Zy schynen, in hunne spyzen van geenen viezen aart te zyn en beminnen zelfs *aromatique* planten en wortelen. In den Brief van CONSTANTIUS ziet men hun uyens, vruchten, hooy en brood eeten.

De eeltächtige verharding, welke de aan my onderscheiden overgezondene vellen, hier-en-daar doen zien, bewyzen dat deeze dieren veelyds op den buik neder leggen, doch veeläl leggen zy ook ter zyden op den grond geheel uitgestrekt neder.

Omtrend de hoogten deezer dieren is een aanmerkelyk verschil by veele Schryveren, zeker hierdoor ontstaande, of zy dezelve zeer jong of zeer oud en volwasfen gezien hebben. Het onderwerp deezer verhandeling wordt als vyftien voeten en vier duimen opgegeeven, en in verönderstelling dat het geraamte der Vorstelyke verzameling wel is opgesteld, schynt het my toe die hoogte zeer ruim gehad te hebben. De Heer GORDON stelt de gemeene hoogte derzelven op 14 a 15. voeten, en zegt verder dat boovengem. van 15. v. en 4. d. van het manelyk soort zynde, de hoogste was die hy immer gezien hadt, en zoo 'er grooter mogten gevonden worden, dat zulks op zyn meest niet meer dan 2. of 3. duimen (zeker Rhynd.) zoude zyn. In de beschryving van het dagverhaal, gehouden op eene Landtogt, door het Land der
grootte

groote en kleine *Namacquas*, op bevel van den overleeden Heere Gouverneur TULBAGH in den Jaare 1761. (w) gedaan, word van eene ter nedergevelde gesproken van 17. voeten hoogte. De Heer GORDON twyfelt aan de echtheid deezer opgegeeven hoogte; dan! ik vinde geene voldoende rede welke my meer aan die als zyne opgaave kan doen twyffelen, te minder, daar ik zie te hebben aangeteekend dat de meergemelde Heer VAILLANT my insgelyks verzeekert heeft, dat Z. E. 'er verscheiden gezien hadde waarvan de grootste ruim 17. voeten hoog was. En zie hier noch sterker. Ik vinde by my aangeteekend: Bejaarde en my voorkoomende zeer geloofwaardige bewoonderen der Kaap, gesproken te hebben (het spyt my derzelve naamen niet te hebben aangeteekend) die my verzekerden, dat 'er voormaals van deeze dieren gezien en terneer geveld zyn, welke (de toppen der hoornen meedegerekend) 22. Voeten hoog waaren.

Deeze laatste colosfaale hoogte, welke benaaming men zelfs aan die van 17. voeten mag geeven, als nog in het onzeker laatende, zoo is het echter nu blykbaar genoeg, dat die geene welke deeze dieren laager dan 17. voeten stellen, nog geene volwasfchen van die dieren gezien hebben. De geleerde Heer HOUTTUYN twyffelde, (en hy hadt geen ongelyk in den tyd toen hy zulks schreef) of de oude Schryveren de hoogten van 15. voeten niet te overdreeven stelden (x) Hy kan nu met alle zekerheid derzelve hoogte tot 17. en mogelyk nog hooger aanneemen.

Men

(w) Besch. van de Kaap. p. 28. van het dagverhaal. Amst. 1778. gr. 8vo.

(x) Nat. Hist. der Dieren enz. 1. Deels 3e. stuk p. 38. Amst. 1761. & in gr. 8vo.

Men verzeekert dat de Vrouwelyke foorten deezer dieren, iets kleinder dan het manlyk geslacht zyn, en de hoorntjes ook kleinder en dunder bevonden worden. Dat dezelve vier Tepels of Borsten hebben, doch teffens maar één Jong voortbrengen.

Hier nu, zooveel mogelyk, alles hebbende byeen gevoegd, wat de alleroudste en zelfs de laatste Schryveren hebben aangeteekend, en dat geen 't welk my zelfs door geloofwaardige berichten is medegedeeld, zoo bleef 'er niets meer over dan eene goede afbeelding, zoo van het dier zelfs, in zynen natuurlyken stand, als van het geraamte. In hoe verre wy hier in geslaagd zyn zal een kundig oog genoeg ontdekken, vooräl, by vergelyk der afbeeldingen welke de Heeren BUFFON en ALLAMAND daarvan gegeven hebben.

Ten opzichte van myne afbeelding der *Giraffe*, moet ik hier nog byvoegen. Dat de voorige tekening reeds gemaakt was, na het in allen deele compleet aan my overgezonden vel, aan welk het hoofd en de voeten bewaard waaren. Volgens de afmetting van hetzelfde vel, vertoonde zich het achterlyf weezendlyk laager in die tekening. Dan by ondervinding weetende, hoe weinig men zich op zodanige buiten 's Lands bereide vellen kan betrouwen, zoo heb ik liever myn' Teekenaar dien stand aan het dier doen geeven, welken de Heer CAMPER my het genoegem deedt in eene omtrek van hetzelfde, volgens deszelfs denkbeeld, meedetedeelen.

Betreffende het geraamte deezer *Giraffe*, verdiend de Heer GORDON, Bevelhebber der Kaapsche *Militie*, den lof van elks verwondering in de volvoering zyner zoowel gelukte

begonnen onderneeming. Het zegt iets, in de woeste wildernissen van Africa zulk een Colossaal stuk te ontleeden, en, zonder gemis van eenig deel, ter verzending naar Europa te schikken! Het is zeekerlyk niet in dien stand, gelyk het nu is, overgezonden, zulks was onmogelyk: Hetzelve heeft men te danken, aan de onvermoeide kunstwerking van den bekwaamen ontleedkundigen Heere ONYMOs. M. D. De Hoogleraar CAMPER roemt denzelve, en by deezen Lof zyn geene weérklanken meer nodig.

De Hoogleraar MICHAËLIS (y) heeft, onder veele andere, eenige vraagen voorgesteld, wegens de *Camelopardalis* of *Giraffe*, aan een Gezelschap van Reizigers, welke op bevel van Zyne MAJESTEIT, den KONING van DEENEMARKEN, naar Arabie reisden, omtrent deeze vraagen zal men alhier meede eenige oplosinge vinden.

Ten besluit voege ik hier nog by, dat men deeze Dieren, naar myne denkbeelden, als het naaste aan de Cameelen grenzende, ter vermyding van de onnoodige vermeerdering der Geslachten, in de Rangschikkinge, onder de benaaming van *Giraffe*, of *Geboornde en gevlakte Cameel*, als eene merkelyke verscheidenheid, by het Geslacht dier Dieren, zoude kunnen plaatzen.

(y) MICHAËLIS. Vraagen aan een Gezelschap &. Amst. & Utr. 1774. 4to Holl. vert. p. 139.

B E S C H R Y V I N G

V A N H E T

K A A P S C H E

K A M E E L - P A A R D ,

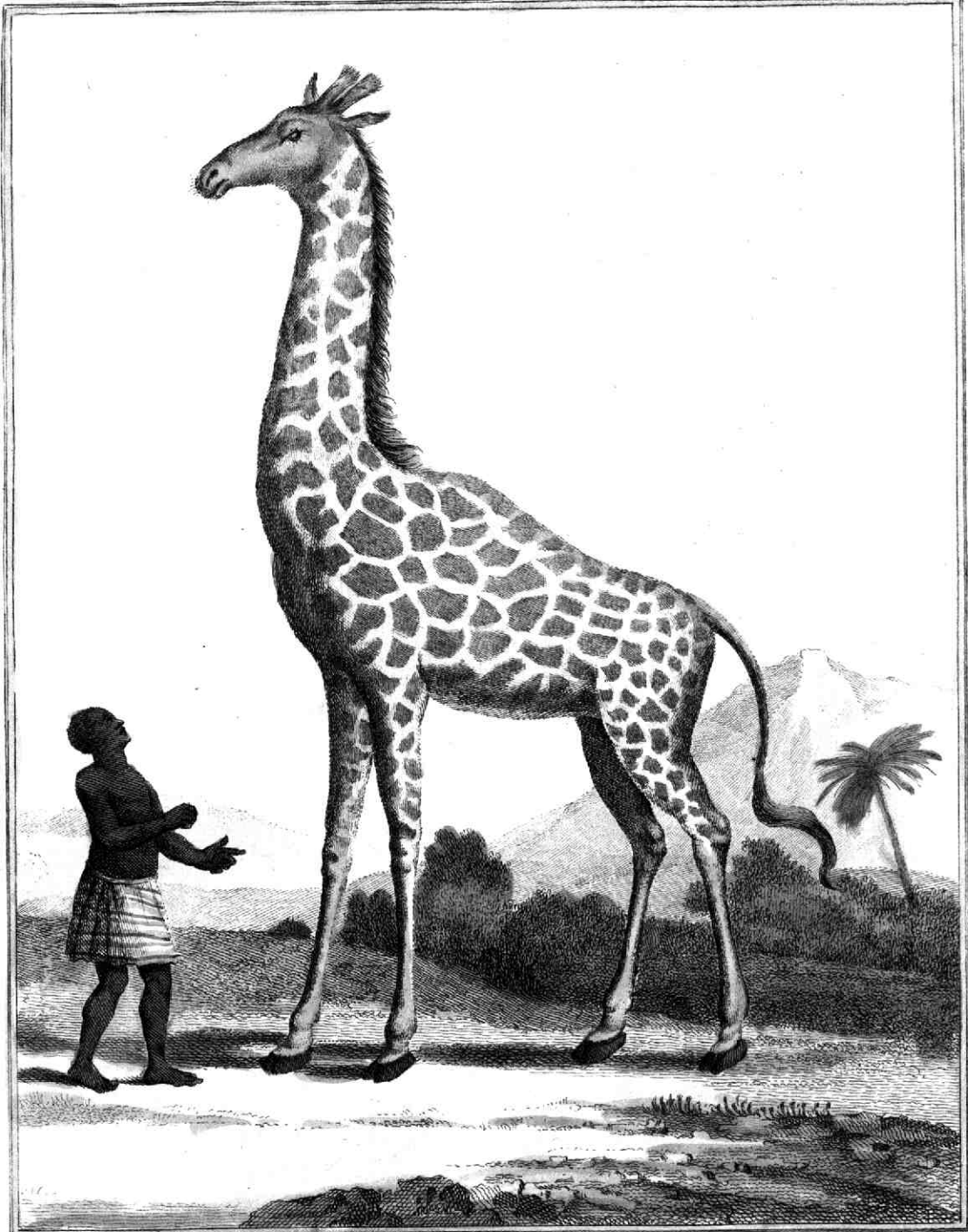
DE CAMELOPARDALIS OF GIRAFFE

der vroege- en laater Schryveren.

Tab. XXI.

Dit elks verwonderingwaardige Dier was van het manelyke geslacht. De hoogte van het zelve, by de voorvoet van den grond tot op het hoofd opgemeeten, was volgens opgave, 15. voeten en 4. duimen Rhynlands. Die van de borst tot de staart, in een rechte lyn, 5. voeten en 7. duimen. Voor de verdere maaten wyzen wy, den begeerigen Leezer, liever naar de hier achtervolgende beschryving, van den beroemden Ontleedkundigen Heere CAMPER. Ik bekenne dat 'er eenige verschillen in de maaten van het *Scelet*, en die op het leevende dier genomen zyn, plaats hebben, doch dezelve kunnen zooveel niet zyn, dat zy het begrip te boven gaan.

De grondkoleur by deeze dieren, in vier onderscheiden vellen die ik gezien hebbe, is zuiver wit; (want men moet zich

C. Haasbroek, del.

C. Rogers, sculp.

GIRAFFE of KAMEEL-PAART, van de Kaap de Goede Hoop.

zich door de geelachtige koleur, die het wit deezer vellen, by het bereiden, gekreegen hebben, niet laten misleiden) op deeze witte grondkoleur vertoonen zich lichtbruine vlakken, van allerlei gedaanten, welke in de afbeelding, gelyk zy weezendlyk zyn, verbeeld worden. De witte grondkoleur vertoont zich vry regelmatig, even als een smal riviertje, 't welk om en tusfchen eene meenigte kleine eilandjes, van onderscheiden gedaanten, rondom loopt, en dus geheel verschillende, van alle de verbeeldingen, die de oude en alle latere fchryveren daarvan tot op heden gegeven hebben. De vlakken ter zyden van den hals, en zoo het my toefchynt op de keel, fchikken zich zoo, dat zy aldaar de witte grondkoleur, als byna in eene rechte nedergaande lyn laten doorloopen, tot omtrent op de borft. De grootste vlakken zyn terzyden het ligchaam en op den hals. De Heer GORDON zegt, dat de vlakken by de wyfjes en jonge dieren, lichter van koleur, en eenige derzelve, by de oude, zwart zyn. De buik is witachtig grys, gelyk meede de onderfte deelen der beenen, op welke zich echter hier en daar de bruine vlakjes, beneedenwaards verminderende, doen zien. De lange hals heeft caftanje kleurige bruine maanharen, veel van die eens paards verschillende. De langfte van die haren zyn vyf duim, derzelve grondbeginzel en uiteinde zyn, ligter bruinkleurig of liever grysachtig. Deeze zogenaamde maanharen vertoonen zich, van het hoofd tot even op den rug, en geenzints tot by de ftaart, noch zoo alternatief geel en bruin gevlakt, gelyk men die by myne tydgenooten verbeeld vindt. De bultige hoogten, voor boven op den rug, is eenigzints aanmerkelyk, zy word veröorzaakt door de opftaande verlenging van eenige wervelbeenderen van den rug, en ik ben in twyfel of deeze bultige verhooging alléén niet de werkende oorzaak is, welke deeze dieren van achteren zoo

laag doet schynen, zoo als de schryveren hun verbeeld en beschreeven hebben. Het wit en bruine hair is over het geheele lyf zeer kort. Het vel deezer dieren is, aan het dikke van den hals, op den rug, terzyden van het lyf en van de achterbeenen, byna een' halven duim dik. By en op het hoofd, den buik, voorbeenen en aan het achterlyf, is het veel dunder. De Hottentotten, en anderen, gebruiken het voor schoenen en andere behoefkens.

De staart heeft meede korte gryze hairen met flauwe bruine vlakjes. Boven op langs dezelve loopt, een smalle strek donkerder geelbruine hairen, die wat langer dan de overige zyn. Deeze strek neemt reeds haar begin twaalf duimen op het lyf voor 't begin der staart. Dit dus verre gedeelte der staart is ruim twee voeten lang en zeer dun uitlopende. Daaråan hangd een bos puntig uitlopende hairen, waarvan de langste ruim twee- en- twintig duimen zyn. Eenige derzelve zyn bruin geel, half doorzichtig en plat, de overige, die meer in getal zyn, zyn zwart en rond. De inlanders gebruiken die by hunne armringen enz.

Het hoofd heeft geene naar het lyf gelykenende vlakken. De koleur is gryswit, van de hoorns tot op de neus loopt eene breede ligtbruine vlak die zich by de neusgaaten verfmald. De ooren zyn, in evenreedigheid van het hoofd, redelyk groot puntig uitlopende, van buiten en binnen met zeer kort wit gryswit hair bezet. Dezelve staan in deeze afbeelding te dicht by de hoorns van welke zy op twee duimen afftands geplaatst zyn. De twee hoorns zyn elk acht duim hoog, de toppen staan drie duim van elkander, onder koomen zy elkaar veel nader, zy staan een weinig achteröverhellende. Zy zyn met een lichtbruinkleurig gehaird vel bekleed, de toppen hebben langer zwarte hairen, die by jonger dieren in eene pinceelpunt uitloopen, en by
ouder,

ouder, gelyk deeze, zich maar korter en als afgesleeten doen zien, door afwryving tegens harder ligchaamen. Van de bultachtige knobbels, welke de Heer ALLAMAND, tuschen de ooren en de hoorns beschryft, vind ik geene de minste blyk, in drie onderscheiden vellen. Op 't midden van het voorhoofd, even boven de oogen, ziet men eene bultige verheevenheid, dezelve heeft niet den allerminsten schyn van een' derden hoorn, gelyk eenige gedacht hebben. Wy hebben daarvan vroeger omstandig gesproken. De oogen zyn groot, leevendig en schitterende van een goed-äardig aanzien. De boven oogleden hebben lange en steevige oogharen, die der onderste zyn veel korter. Maar ik vinde nergens aangeteekend, dat die bovenste oogharen, uit de bovenhoek van het oog tot op de halve lengte van het oog uit zwarte haren bestaat, en de verdere lengten zyn ligt bruin, die zyn langer van hair en staan wat hooger op den rand van dat ooglid. De rand van het onderste ooglid heeft weiniger en korter, doch alle zwarte haren. De oogen hebben geen traanbuis. De neusgaaten zyn zeer groot en langwerpig. De boovenlip steekt wel twee duim over de onderste, en die zyn beide met een' breeden dikken rand van korte digte en harde gryze en bruine haren omzet. Het hair op het hoofd is overäl langer als dat van het lyf. Onder den geheelen bek van het dier is het hair meer wit dan grys.

Boven, voor in den mond, zyn geen tanden, maar wel van onderen, het heeft aldaar agt snytanden, en in elk kaakbeen zes kiezen. De gedaante kan men in de hier volgende beschryving omstandiger vinden. De tong komt zeer naby aan de herten.

De beenen zyn, in vergelyk, niet dik, hebben geen bewys van byhangende klauwtjes boven de voeten, als eenige andere dieren, maar zyn met zeer groote gekliefde hoeven voorzien; die, aan de my overgezonden vellen, zyn van zeer masfive hoornächtige natuur, niet zwart maar grysgraauw. Die der voorvoeten zyn een duim grooter als die der achtervoeten.

E I N D E.

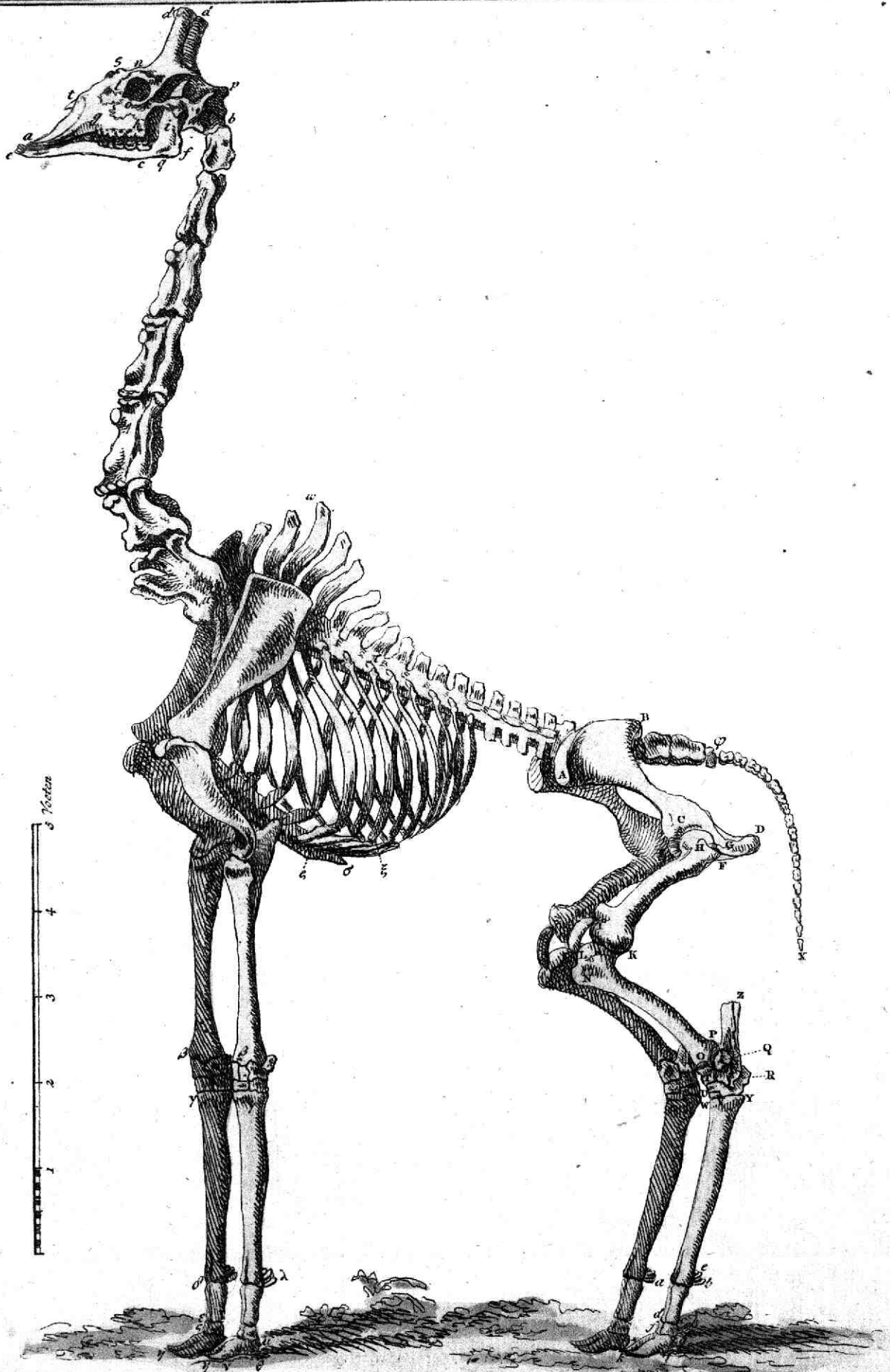
W A A R N E E M I N G E N
 O V E R H E T G E R A A M T E V A N D E
 C A M E L O P A R D A L I S,

*'t Welk in het KABINET van Z. D. H. den Heere
 PRINSE VAN ORANGE gevonden wordt.*

De *Camelopardalis*, of Giraffe, heeft als alle levendbaarende viervoetige Dieren zeven halswervelen; doch veertien in de borst, vyf in de Lendenen; Het heiligbeen bestaat uit vier als inëen gesmoltene wervelen, met welkers uiterste de staart geled is, die uit zeventien, allengskens verminderende wervelen zamengefeld is.

Daar zyn evenveel ribben als borstwervelen, van welke agt met het borstbeen geled zynde waare of echte, en de overige zes onwaare of onëchte kunnen genaamd worden.

Het

Het borstbeen heeft een spits aangevoegd been, of *os Ensiforme*: g. σ. De Ribben, vooräl de waare, zyn, even als in de harten, geleed met kleinere stukken, die niet kraakbeenig, als in menschen, en veele andere Dieren, maar been zyn; deeze zyn eigentlyk door middel van kraakbeenige verëenigingen gehecht aan het borstbeen. Het schynt dat de Natuur, dit, in zeer veele viervoetige Dieren, en wel by de meeste herkaauwende, ook in het Varken, als mede in de Vogelen, zelfs in de Bruinvischen zoo gewrogt heeft, om ruimer te ademen; aangezien, de voorste ribben, een' rechten hoek met de ruggraat maakende, de borst door geene beweging kunnen verwyderen, gelyk zulks in ons geschiedt. De herkaauwende dieren ademen dus meestäl met het middenrif, en heigen daarom zoo sterk in de warmte, gelyk vooräl in de schaapen gezien kan worden.

De heupbeenderen, en agterpooten zyn gemaakt even als by de schaapen; zoo zyn ook de voorpooten; dat is, 'er zyn geene fluitbeenderen, noch agterklaauwen, gelyk by zommige harten, en vooräl by het Rendier.

Het gebrek aan fluitbeenderen schynt oorzaak, dat 'er zydelings aan den buitenkant, tusfchen het hiel-en-scheenbeen, een klein been gevonden wordt, 't welke het kootbeen bevat, en een soort van buitenenkel maakt, zoo als het de Heer *Daubenton* zeerwel beschreeven heeft by het geraamte van den Os, *Hist. Nat. du Cab. du Roi, Tom. IV. pag. 527.* 't welke als eene *Hypographe* van het fluitbeen kan aangemerkt worden: In het Geraamte van het Indiäansch Reetje, door my in myne *Natuurkundige Verband. p. 225.* beschreeven, heb ik het als nog niet kunnen gewaar worden; Het fluitbeen schynt daar, als by ons en veele andere dieren, den buitensten Enkel te maaken. De voorvoet, evenals by de schaapen, bestaat uit soortgelyke beenderen,
ook

ook de voorhand; 'er ontbreekt aan den voorvoet van dit geraamte een klein beentje overëenkoomende met het grootte wiggebeen, waar in de trekker van den *Musculus peronens* zig inhegt, zeer zichtbaar in Koejen en Schaapen. Ook wordt het tongenbeen gemist, zoo dat wy daarömtrent niets kunnen bepaalen; te minder, om dat die beenderen in de herkaauwende Dieren zeer verschillende zyn, vooräl ten opzigte van het middelstuk of *basis*, aan welke, by voorbeeld in de Buffels, een uitsteekfel is, gelyk by de Paarden, schoon kleiner, 't welk by de Harten Rendieren en Schaapen, geheel niet gevonden wordt.

De Schryvers, welke dit Dier wel gekend, en oorspron- gelyk hebben nagespoord, gelyk *Petrus Gillius*, door de meesten, als door *Gesner*, *Aldrovandus*, *Linnaeus*, *Briffon*, en anderen naderhand uitgeschreeven, zeggen alle, dat de voor- pooten langer zyn dan de agterpooten, 't gene in de daad zoo is, schoon het verschil niet aanmerkelyk bevonden zal worden, en op zyn best 7. duimen uitmaakt, 't welk op eene hoogte van omtrent 7. voeten genoegzaam van geen belang is; offchoon het merkelyk vermeerderd zou kunnen worden door het schuinzer staan van het deije- en-scheen- been, in vergelyking van het armbeen, en de ellepyp.

Wy zullen den kop met deszelfs voornaamste deelen be- schryven, en aanmerken, hier in gelykformig te zyn aan alle dieren, welke de horens op een voetstuk draagen, van uit het voorhoofdsbeen uit te groejen, en niet vlak bo- ven het ooghol, maar boven de verëeniging van het voor- hoofdsbeen met het jukbeen te staan.

Als meede, dat het Dier, gelyk alle de harten, de Elan-
den,

den, het Rendier, en zommige Bokken (a) eene opening heeft aan den voorkant van het opperkaakbeen, even onder of bezyden het ooghol, welke door *Daubenton Tom. VI.* over het hartebeest handelende *Planche XVIII.* door N. O. afgebeeld is, en pag. 129. zeerwel beschreeven wordt met de benaaming van *un' espace vuide*, eene opene plaats: Dit is een natuurlyk en geregeld gebrek in het been van de bovenkaak, tusfchen het *Os Unguis* en het neusbeen in.

Het wordt in de harten, Damharten en Rendieren met het beenvlies, van binnen en buiten zich opëen hegtende, gedekt en geflooten; anders zou 'er de lucht doorgaan, het is l. in de bygevoegde figuur.

Er waren geene snytanden in de tusfenkaaks beenderen; gelyk dezelve by alle herkaauwende Dieren ook niet gevonden worden, ook geene Haaktanden onder noch boven; doch aan beide de zyden zes kiezen in de opperkaak, alle met twee wortels. In de onderkaak in tegendeel zyn agt snytanden, waarvan de beide uiterfte zeer groot, en breed van kroon en als ingefneden zyn, staande fcheppende als by de koeijen; ook zyn 'er aan yder zyde beneden zes kiezen, waar van de agterfte, de grootfte, krom is, en drie wortelen fchynt te hebben.

De onderkaak is teder, de plaats voor de *Musculus temporalis*, of slaapspier zeer diep, en vry groot. Het jukbeen is zeer zwaar, en kan van gelyken eene groote *Masseter* plaatzen.

De twee horenstronken *d, d*, zyn agt duimen lang, staan boven

(a) De Condoma, de Kevel, en eenige anderen, welke by den Graave de *Buffon* worden afgebeeld *Tom. XII. pl. 31. 32. 39. &c.*

40 NATUURLYKE HISTORIE VAN HET

boven 3. duimen van elkander, en hebben een' dikken stoel of *basis* byna samenkomende midden op het hoofd.

Daar de Neusbeenderen met de voorhoofdsbeenderen verëehigd zyn, is eene knobbeligheid *s.*, het is daar ter plaatse, daar door *Gillius* een soort van derden horen, omtrent twee vingers hoog, gestelt wordt.

De lengte van den voorkant der onderkaaksbeenderen tot den knobbel van het agterhoofd is = 2 Rhynd. voeten, en 4 duimen, naamenlyk $ag = 10. gk, = 6. bi, = 8. ib, = 4.$ dus $ab. = 28$ duim. De onderkaak $e, f, = 22$ duim = $c d.$ De geheele hoogte $ck. = 7$ duim. Van boven den fronk des horens tot onder het juk-kebeen $d, k = 12 \frac{1}{2}$ duim. Het ooghol $l, m,$ en $n, o, = 3.$ duim. $e, d. = 2 \frac{1}{2}$ voet. $dp = 11$ duim. $q, r = 9. p, i = 14. m, t = 12$ duim.

Het breedste van den kop beneffens de ooghollen = 11 duim, nevens het begin der snuit = 5. duim.

De buitenkanten van de grootste tanden zyn $4 \frac{1}{2}$ duim van een.

De hals bestaat, gelyk boven gezegd is, uit zeven wer- velen, waarvan de *Atlas* of bovenste = is aan 5 duim.

De *Epistropheus* of tweede = . . . 11 $\frac{1}{2}$

De derde . . . . . 11.

De vierde . . . . . 10 $\frac{1}{2}$

De vyfde . . . . . 10 $\frac{1}{2}$

De zesde, en zevende yder = 10 $\frac{1}{2}$ of 21 duim te zamen.

$b, n,$ De hals is dus lang 72. duim of 6 voeten, met de kops-hoogte $b, d. = 7$ voeten, en 4 duimen.

De hoogte van *u* de eerste borstwervel ten voeten uit,

u =

KAAPSCHE KAMEEL-PAARD. 41

$u = 3$ voet 9. duim. En $u, w = 1$ voet 2. duim, dus van w . tot $v. = 9$ voeten 11 duim, naagenoeg 10. voeten.

Het Schouderblad is lang $= 2$ voet 1 duim.

Het Armbeen. . . . . 1 — 7 —

De *Radius*, of draaijer . . . 2 — 6 —

De Ellepijp geheel. . . . . 2 — 11 —

De voorhand, dat is de *Carpus*, bestaat uit zes beentjes, welke twee reijen uitmaaken als in de menschen; *de bovenste* wordt zaamen gesteld uit het driehoekig, het halfmaansch, het schuit en ronde beentje. *De benedenste* bestaat slegts uit twee, welke yder wederom als twee in een gesmolten zyn, naamelyk de twee veelhoekige, en het hoofd en haakbeen te zamen twee uitmaakende.

De hoogte der voorhand $\beta. \gamma. = 3$ duim, dat is de twee reyen beendjes op elkander gerekend.

De naahand $\gamma. \delta. = 2$ voet $3\frac{1}{2}$ d. $\delta. \epsilon.$ de eerste vingerkoot $\gamma. \epsilon. \zeta.$ de tweede $= 2. \zeta. \eta. \theta.$ het nagelbeen $= 4$ duimen.

Waaragter twee voegstukken $\mu.$ in de plaat, doch te hoog, zy zyn geled met de nagelbeenderen, agter $\zeta. \theta.$ en om trent $1\frac{1}{2}$ duim lang.

'Er zijn, even als by alle dieren, twee *Ossa sesamoidea*, of Zaadbeenderen, tuschen het nahands, en eerste vingerbeen, hier te hoog $\lambda.$

De schoen van den vóorpoet is $3\frac{1}{2}$ duim lang, zoo dat de Zaadbeendertjes $\mu,$ en $\theta. \eta.$ dat is 4. en $1\frac{1}{2}$ of $5\frac{1}{2}$ duim, zeer gemakkelyk in den schoen kunnen bevat worden.

Nu overgaande tot den romp zal ik aanmerken, dat dezelve tot aan het Heiligbeen lang is $= 4$ voet, 1 duim.

De veertien Borstwervelen zyn $= 3$ voet, dus de vyf

F 2

Lenden

Lendenwervelen = 1 voet, 1 duim. De staart $\phi. \chi.$ = 1 voet, 11 duim. Het Heiligbeen B. $\phi.$ uit vier Wervelen bestaande = 9 duim.

Het Borstbeen = 2 voet, 4 duim. Het Schildwysbeen = 4 duim. De eerste Rib = 1 voet en 8 duim. De laatste waare Rib $\pi. \xi.$ = 2 voet, 9 duim. Het stuk $\xi. \eta.$ = 9 duim. De laatste Rib is slegts lang = 1 voet, 9 duim: op deeze wyze kan men de borstholte naagenoeg gisfen.

Het heupenbeen A. B. D. E. was lang van B. tot D. = 1 voet, 6 duim; het Darmbeen A. B. breed 1 voet, 6 duim, tot de Pan of *Acetabulum* = 1 voet, 1 duim; van voor de punt van het Darmbeen A. tot de voerpunt van het Schaambeen E. = 1 voet, 9 duim. Het Schaambeen van E. tot D. = 11 duim, het ovaale gat F. G. = 3 duim.

Het Deijbeen, H. I. K. = 1 voet, 7 duim. De Knieschyf M. L. 4 duim. Het Scheenbeen L. N. K. P. O. = 1 voet, 9 duim.

Men dient aantemerken, dat hier geen Fluitbeen is; eene opmerking, welke COITER reets, lang gemaakt heeft omtrent de herkaauwende Dieren. *De quadrup. scelet. Cap. 2.* zonder van hem te weten, maakte ik dezelfde aanmerking in den Jaare 1774. Zoo, dat ik stellig verzekeren durft, by niet één herkaauwend dier zulk een been gevonden te zullen worden, tot dat ik onverwagt dit been gewaar wierd in het Asiätisch Reetje, den 12 October 1778. gelyk ik in mijne Verhandeling over het *Rendier*, p. 228. § 5. gemeld hebbe.

Natuurlyk moeten wy nu tot den voorvoet, of *Tarsus* koomen, van welken ik reets eenig gewag gemaakt hebbe. Hy bestaat uit het hielbeen R. Z., de koot T. het taarling.

ling wysbeen met het schuitbeen in een gesmolten R. V., en twee wiggebeenderen *u. v. w.*, mede tot een been verëenigd: eindelyk uit het derde wiggebeen; derhalven uit vyf; doch 'er is een zesde *e by*, welke den buiten enkel uitmaakt, reets door ons beschreeven, en door den Heere DAUBENTON uitmuntend uitgelegd. Het vyfde, of derde wiggebeen, 't welke in de Koeijen en Schaapen den trekker van de *Peroneus* ontfangt, schynt hier verlooren, 't welke eerder geschieden moest, om dat de beenderen los, en zeer onder een verward tot het Kabinet overgekoomen zyn.

Men moet zig veelëer verwonderen, dat dit geraamte nog tot die volkomenheid, heeft kunnen gebragt worden. Zy hebben dus zes beenderen in het geheel, welke te zamen den voorvoet O. P. W. Y. uitmaakende, 5 duimen hoog zyn.

De naavoet of *Metatarsus w, y. a. b.* = 2 voet, 4 duim. Het been *a. b. d. c.* = $4\frac{1}{2}$ duim. Het tweede *d. c. f. g.* = 2. Het derde *f. g. i. k.* = 4. Het agterbeentje *g. b.* gelyk $\frac{1}{2}$ van een duim.

'Er zyn hier weder twee zaadbeenderen tusfen de geleiding van het naavoetsbeen, en vingerbeen, *a. b.* naame-lyk, *b. e.*, welke $1\frac{1}{2}$ duim. lang zyn.

De schoen van den agterpoot is een duim kleiner dan van den voorsten, dat is = $7\frac{1}{2}$ duim, waarin het nagelbeen *f. g. i. k.* met het agterbeentje ligtelyk bevat kan worden, om dat het de helft kleiner is dan aan den voorpoot.

De hoogte van den schoft tot onder het borstbeen *a. g.* = $4\frac{1}{2}$ voet.

Het Geraamte in 's Prinses Kabinet is in de daat schoon, en uitmuntend wel saamengefeld: men zou nogthans de

44 NATUURLYKE HISTORIE VAN HET

kleine beenderen van den voorvoet en voorhand, duidelyker gezien hebben, indien men in plaats van breedkoper darmfnaar had gebezigd, 't welke by myne zekere onderzinding even duurzaam is, en daar en boven nooit het been bederft, daar het anders zoo wel door het koper, als yzer weg roeft.

De ruggraat staat te recht, en het fchouderblad is te laag geplaatst: De voor zoowel, als de achterpooten hangen, maar staan niet. Dit is een gebrek, 't welke men in alle de Geraamte van Dieren in het Kabinet des Konings van Frankryk, in het Natuurboek van den Graave DE BUFFON ontmoet, en over het hoofd gezien is door DAUBENTON.

De Heer MERCK heeft dit naar myne aanmerking getracht te verbeteren, dog zou beter geslaagd hebben, indien zyn Edelheid meer tyd gehad hadde.

Ik hebbe zelf dit Geraamte tweemaal gemeeten in December 1785. en weder den 2 July 1786. om dat het my ontgaan was, dat ik dit reets met naaukeurigheid verrigt hadde: dog t' huisgekoomen vond ik myne eerste aantekeningen, welker maaten, met de laatste vergeleken zynde, volmaakt overeenstemden.

P E T R U S C A M P E R.

KLEIN LANKUM,
den 4 Augustus 1786.